

Domein Samenleving

 Waag Society

Waag Society

Waag Society is een medialab, dat innovatieve toepassingen ontwikkelt voor maatschappelijke vraagstukken. Waag Society is actief in de domeinen cultuur, onderwijs, samenleving en zorg. Zij werkt volgens de methoden van *Creative Research* en *Users as Designers*. Experimenteel interdisciplinair onderzoek door ontwikkelaars en kunstenaars leidt tot toepassingen die nauw aansluiten bij de behoeften en mogelijkheden van de gebruikers.

Door haar hybride karakter, (inter)nationale netwerk, schaal en expertise vervult Waag Society een brugfunctie tussen ICT bedrijven, kennisinstellingen, de creatieve industrie en maatschappelijke sectoren. Waag Society stond aan de wieg van bijvoorbeeld Creative Commons Nederland.

Samenleving

De samenleving is de afgelopen decennia ingrijpend veranderd onder invloed van de digitalisering. Waag Society stond aan het begin van het ontwerpen van een gedeelde – niet commerciële – publieke ruimte op het toen nog jonge internet met de metafoor van de digitale stad. Nu na veertien jaar *www* (de browser Mosaic stamt uit 1993) de computers goedkoper, sneller en handzamer zijn geworden en de bekabeling en draadloze infrastructuur uitgerold is, staan we aan de vooravond van een nieuwe stap in IT, het verdwijnen van computers, sensoren en chips in alledaagse objecten en onze omgeving van alledag. Ook daar wil de Waag een voortrekkersrol spelen in het creëren van een consensus onder zoveel mogelijk stakeholders (bedrijven, overheid, burgers, Europese wetgeving en professionals) om in deze stap naar slimme omgevingen (*ambient intelligence*) waarden als solidariteit, delen, leren leren, creativiteit, schoonheid en zin voor verandering en innovatie – zo diep mogelijk in de code en infrastructuur te verankeren.

We zien immers op dit moment in de Nederlandse samenleving een toenemende spanning tussen een burger die – met internet en mobiel – een steeds grotere *agency* (reik en handelswijdte) heeft en een overheid die steeds betuttelender te werk gaat met een overdaad aan regels en regelgeving. Tegelijkertijd staat volgens de Raad voor Cultuur het publieke belang en het publieke domein onder druk, en verkeert het publiek domein in crisis: de vraag is welke waarden in het geding zijn, welke keuzes gemaakt moeten worden en wat de rol van de overheid is/kan zijn.

Het domein Samenleving van Waag Society onderzoekt en ontwikkelt creatieve technologie voor innovatie in de informele ruimte die ontstaat tussen het fragmentarische alledaagse leven en de formele beleidsstructuren. Het doel is het ontwikkelen van tools voor zowel burgers als bedrijven en beleid om gezamenlijk nieuwe vormen van integere en open organisatievormen te ontwikkelen. De cruciale term daarbij is onderhandelbaarheid; het idee dat voor alle partijen geldt dat er geen elementen zijn waarover niet gesproken en onderhandeld kan worden.

De dominante metafoor van nu; het mappen – in kaart brengen – van situaties, scenario's en feitelijke gebeurtenissen is niet voor niets zo aanwezig nu verschillende ruimten die eerst gescheiden waren versmolten zijn: privé thuis, de lokale straat, de multicultureel samenleving en de virtuele wereld waarin je soms meer contacten hebt met mensen aan de andere kant van de wereld dan met je 'echte' vrienden en burens. We zoeken naar een nieuwe balans en nieuw houvast. Daarbij wordt duidelijk dat de expertise en de attitude van de BRIC-landen als Brazilië, China en Indonesië als het gaat om leren om te gaan met onzekerheden fundamenteel is.

Thema's

De ontwikkelingen in de samenleving vereisen nieuwe toepassingen, werkwijzen en tools toegesneden op de eigenschappen van de situatie en de gebruiker. Waag Society legt zich toe op toepassingen van creatieve en innovatieve technologie en het ontwikkelen van tools bij elk thema om onderhandelbaarheid aan te jagen of te ondersteunen.

1. *Smart Environments*

We staan aan de vooravond van de grootschalige introductie van RFID (Radio Frequency Identification). Er groeit een besef dat de stap naar een slimme samenleving onomkeerbaar is. Binnen dit thema identificeren we wat onomkeerbaar is in processen in nieuwe technologieën in de relatie van de mens naar zichzelf en anderen (DNA, life sciences) anderen en zijn of haar omgeving (RFID, *ambient intelligence*). We hanteren daarbij als richtlijn de visie *Cradle to Cradle* (McDonough & Braungart). Die richt zich vooral op de indoor levenskwaliteit en de rol van gevaarlijke stoffen daarin voor ons en voor onze bredere omgeving. Waag Society richt zich op de outdoor levenskwaliteit die ontstaat in een ruimte met draadloze connectiviteit die steeds meer toeneemt (wifi/wimax, RFID, Bluetooth...) en locatieve media. Wat zijn de onomkeerbare elementen in de nieuwe vormen van sociale interactie die mogelijk wordt gemaakt?

Domein Samenleving

Welke elementen kunnen worden gemaakt tot voorwerp van ontwerp? De scenario's die ontstaan in deze vormen van onderzoek leveren heldere if/then beslismomenten op. Duurzaamheid wordt in deze optiek gezien als het vermogen om een gefundeerd onderscheid te kunnen maken naar wat onomkeerbaar en wat wederkerig is in nieuwe technologieën die een grote maatschappelijke en persoonlijke impact hebben.

II. *Smart Residents*

Burgers professionaliseren met digitale middelen. De staat trekt zich terug en outsourceert en privatiseert ze vroegere kerntaken. Hierdoor ontstaat een informele ruimte die steeds vaker door regelgeving op het terrein wordt afgebakend. Tegelijkertijd vinden burgers elkaar via internetfora, sociale netwerken en virtuele werelden (second life, games). In het Schiphol-initiatief bijvoorbeeld, verzamelen, interpreteren en archiveren omwonenden hun eigen gegevens over geluid en geluidsoverlast. Binnen dit thema helpen we formele beleidsstructuren tools te ontwikkelen om zicht te krijgen op de initiatieven van burgers in de informele ruimte. Ons uitgangspunt – met *Cradle to Cradle* – is dat regulering op zich een teken is van een ontwerpfout, een onvermogen om tot overeenstemming te komen: onderhandelbaar te zijn. Tegelijkertijd zoeken we naar de eerste aanjagers van nieuwe ontwikkelingen. Paradigma's verschuiven door nieuwe ideeën, maar ook door nieuwe smaken en trends. In *Cradle to Cradle* wordt verhaald hoe kleine persoonlijke acties van verzet als het willen planten van een kersenboom in de straat waar het niet mag, of het jaarlijks betalen van een boete voor een 'messy' tuin in plaats van deze 'in orde' te brengen, jaren later een prijs oplevert van de tuin met de meeste kans op vertier en verblijf van vogels. In de focus op *open source* ontwikkelingen heeft de Waag steeds aan de kant gestaan van diegenen die vanuit democratische en emanciperende overtuigingen ruimte creëren voor nieuwe ideeën met deze persoonlijke standpunten die tegen de stroom ingaan.

III. *Smart Exchange*

Waag Society is een voorloper geweest als het gaat om modellen van innovatieve samenwerking en daadwerkelijke uitwisseling, voornamelijk in haar Sarai-Waag Exchange. Daar is sprake van een Noord-Zuid uitwisseling van ideeën, manieren van onderzoek en disseminatie die mede heeft geleid tot het uitbouwen van de *demo-or-die creative research* aanpak die gekenmerkt wordt door risico's nemen, inter- en transdisciplinaire samenwerking, innovatieve output (prototypes in het FabLab, PICNIC) en het consequent meedenken van gebruikers als ontwerpers (*users as designers*). De afgelopen jaren is er een consensus van zowel theoretici als mensen op het terrein dat er globale trends en tendensen zijn waar lokale situaties lokale oplossingen voor hebben. Binnen dit thema focussen we op de tools die we kunnen ontwikkelen om voor en met verschillende nieuwe media centra in voornamelijk Indonesië, India en Brazilië generieke oplossingen te genereren voor mobiliteit, connectiviteit, onderwijs, goed bestuur en energievoorzieningen.

Verdere informatie en contact:
waag.org/samenleving

Rob van Kranenburg
Programmameider Samenleving
rob@waag.org

Waag Society
Nieuwmarkt 4
1012 CR Amsterdam
T | +31 (0)20 5579898
F | +31 (0)20 5579880
E | society@waag.org
waag.org/samenleving